

Vesannolla visioidaan Savon maatalouden tulevaisuutta

Maatalous- ja elintarvikemarkkinat ovat suuren murroksen kynnyksellä. Yhteiskunnan ja kuluttajien muuttuvat tarpeet luovat maataloustuotannolle uusia mahdollisuuksia mutta samalla myös uhkia, jollei koko sektoria määrätietoisesti kehitetä. Haasteena on tarpeiden moninaisuus. Samaan aikaan pitäisi pyrkiä taloudelliseen kannattavuuteen, ilmastonmuutoksen torjuntaan, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen, ravinteiden tehokkaaseen kiertoon, eläinten hyvinvoinnin parantamiseen, huoltovarmuuden turvaamiseen ja kuluttajien mieltymyksiin vastaamiseen. Lisäksi koko maapallon tasolla useiden päätuotantoalueiden kyky tuottaa runsaasti vettä vaativia tuotteita heikkenee; esimerkiksi kotieläintuotteet ovat tällaisia tuotteita.

Kokonaisuus on haastava, sillä tavoitteet ovat usein keskenään ristiriitaisia ja näin ollen yhtä selkeästi oikeaa toimintamallia on käytännössä mahdotonta löytää. Nykytilanteessa yhtenä erityisenä haasteena on ylipäänsä koko maataloustuotannon jatkuvuus, sillä maatiloille on vaikeaa löytää jatkajia nykyisin ehdoin.

EU-jäsenyyden alkuvuosista lähtien maatalouden jatkuvuuden ja kannattavuuden turvaamiseksi on esitetty lähinnä rakennekehitystä ja yksikkökojojen kasvattamista. Voimakkaasta rakennekehityksestä huolimatta suomalaisten maatalousyritysten kannattavuus on ollut heikkoa pidemmän aikaa. Tilakohtainen tuotanto, pääomatarve ja riski on kasvanut, mutta reaalitulot eivät. Voidaankin perustellusti kysyä, onko yksikkökojojen jatkuva kasvattaminen ainoa oikea ratkaisu vallitsevassa toimintaympäristössä. Mutta millaisia voisivat olla Savon maatalouden tulevaisuuskuvat muuttuvassa toimintaympäristössä? Ja millainen olisi visio Savon maatalouden tulevaisuudesta? Näihin kysymyksiin etsitään vastauksia tänä vuonna käynnistyneessä Savon maatalouden tulevaisuuskuvat, tuttavallisemmin SANTTU-hankkeessa.

Hankkeessa ensimmäisenä toimenpiteenä toteutetaan kyselyt Pohjois- ja Etelä-Savon viljelijöille, ruokajärjestelmän sidosryhmille sekä otokselle maakunnan 18–30-vuotiaista nuorista marras-joulukuun 2024 aikana.

– Tavoitteena on selvittää, millainen maataloustuotanto voisi puhutella Pohjois- ja Etelä-Savon nuoria, mahdollisia tulevia viljelijöitä, sekä mitä nämä nuoret ylipäänsä odottavat maakuntien ruuantuotannolta, kertoo tutkimusjohtaja Tuomas Kuhmonen Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta.

Kyselyiden tarkoituksena on kartoittaa nuorten kiinnostusta maatalousyrittäjyyttä kohtaan, tuoda nuorten toiveet laajempaan tietoisuuteen, nostaa esille vaihtoehtoisia toimintamalleja maataloustuotannon toteuttamiseksi sekä näiden toteuttamisen kautta edistää maataloustuotannon jatkuvuutta Savon maakuntien alueella.

Savon maakunnissa nautasektorin merkitys on selvästi suurempi kuin valtakunnan tasolla keskimäärin, toteaa Santtu-hankkeen vastuullinen johtaja, tutkimusprofessori Arto Huuskonen Luonnonvarakeskuksesta. Pohjois-Savossa vajaat 80 % ja Etelä-Savossa vajaat 70 % maatalouden myyntituloista tulee maidon- ja naudanlihantuotannosta. Tämän vuoksi

hankkeessa halutaan kartoittaa ja nostaa esille tuotantomalleja, joilla naudatilat voivat tuottaa maitoa ja naudanlihaa mahdollisimman resurssi- ja ympäristötehokkaasti.

– Nuoret ovat kasvavassa määrin ympäristötietoisia ja vastuullisia tuottajia ja kuluttajia. Jotta heidän kiinnostuksensa maatalousalaa kohtaan säilyisi ja jopa lisääntyisi, on tärkeää tarkastella vaihtoehtoja, miten tuotanto pystyttäisiin tulevaisuudessa toteuttamaan paitsi taloudellisesti kannattavasti myös mahdollisimman pienillä päästöillä tuotettua maito- ja naudanlihakilogrammaa kohden, Huuskonen visioi.

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja siihen liittyvät uhkakuvat haastavat myös ruokajärjestelmää. Maataloustuotanto osaltaan aiheuttaa monimuotoisuuden köyhtymistä, mutta ruuantuotanto myös luo avoimia elinympäristöjä. Lukuisat lajit ovat sellaisista riippuvaisia, ja tätä kautta maatalous voi ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. SANTTU-hankkeen tavoitteena onkin tukea savolaisten maatalojen luontotyötä ja löytää malleja, joilla maatalousluonnon monimuotoisuutta ja tilojen taloutta voitaisiin vahvistaa yhtä aikaa.

– Olemme erityisesti kiinnostuneita niin kutsutusta ympäristötila-konseptista: millaiset edellytykset savolaisilla maataloilla olisi suuntautua vahvasti luonnonhoitoon, millaisia muutoksia tämä vaatisi maatalouspolitiikalta, ja miten ruuan arvoketjut voisivat tukea tätä työtä, kuvailee tutkijatohtori Irene Kuhmonen Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulusta.

Eri tutkimuskokonaisuuksista syntyvien tulosten perusteella hankkeessa luodaan visio Savon maatalouden kestävästä tulevaisuudesta. Vision halutaan toimivan herättelijänä, keskustelun pohjana ja strategiavalintojen tukena. Visiossa on paikka monenlaisille tavoitteille, tiloille, viljelijöille ja toimintamalleille, jotka kaikki viitoittavat tietä nykyistä kestävämpään suuntaan.

Visioinnin hermokeskus sijaitsee Pohjois-Savossa Vesannon tiedekampuksella, jossa hankkeen vastuuhenkilöt Luonnonvarakeskukselta, Jyväskylän yliopistolta ja Turun yliopistolta työskentelevät. SANTTU-hanketta rahoittavat Pohjois- ja Etelä-Savon ELY-keskukset.

Liite: Vesannon_yliopistokampus.jpg kuvassa vasemmalta oikealle Irene Kuhmonen, Tuomas Kuhmonen ja Arto Huuskonen.

Lisätietoa: Hankkeen kotisivut: <https://www.savonmaatalous.info/>

Arto Huuskonen, arto.huuskonen@luke.fi

Tuomas Kuhmonen, tuomas.kuhmonen@utu.fi

Irene Kuhmonen, irene.a.kuhmonen@jyu.fi